

Ner gezgin

Category: Ertekiler, Goşgular, Kitapcy, Sözler, Türkmen dili
написано kitapcy | 23 января, 2025

Ner gezgin NER GEZGIN

- "Dogmaz togsan dört ýylda, bogaz bolsa är-ärden"

Türkmen nusgawy edebiýatynyň belli wekili Mollanepes şahyryň "Ner gezgin" atly goşgusyndaky şu setirlere ünsi çekmek isledim: "Dogmaz togsan dört ýylda, bogaz bolsa är-ärden"

Ine, şu setirleri anyklamak için ilki bilen türkmen dilinde "Bogaz" diýen sözüň aňladýan manylaryna syn bereliň.

BOGAZ [boğoz] 1 Gyzylödegiň we dem alyş ýollarynyň başlanýan ýeri, damak. Bokurdak. Bogazy bogmasaň, bogaz düýäni ýuwudar (Nakyl).

Bogaza bat bermek (biderek ýere haýbat bilen gürlemek, joşgunly ýaňramak). Bogaz öллемек (az-kem suw içmek). Bogazyňa sygdygyndan gygyrmak (örän gaty ses bilen gygyrmak). Bogazyňa tegek bolmak (çeýnäniň ýuwdulman, iýmit geçiriş ýoluna böwet bolsun diýen manyda aýdylýan gargyş, paýyş).

Bogazyň dolmak (gahar ýa-da begenç zerarly aglasyň gelmek, agyň tutmak, damagyň dolmak). Bogazyň guramak (suwsamak ýa-da köp geplemek zerarly bogazyňda nem galmaýlyk). Bogaz ýyrtmak (gaty ses bilen gygyrmak, sesiňe bat bermek).

BOGAZ [boğoz] 2 Deňziň ýa-da iki adanyň, iki dünýä böleginiň arasyndaky incejik suw zolagy.

BOGAZ [boğoz] 3, syp. Haýwanlaryň içinde çagasyň emele gelen döwri. İçinde düwünçek emele gelen (urkaçy haýwanlar hakynda). Ol ýurtta bolsa bir bogaz geçi galan eken (Türkmen halk ertekileri). Guba düýe bogazdy. (N. Saryhanow, Saýlanan eserler)

BOGAZ [boğoz] 4, at. Nagyş ady. Palasa bogaz diýilýän nagyş salynýar.

Görnüşi ýaly "Bogaz" diýen söz birnäce many aňladyp bilyär. Halk arasynda bu sözi gödek görnüşde ulanýanlara hem gabat gelinýär. Meselem: Pylany bogaz bolupdyr. Çünkü aýal maşgala bogaz bolupdyr diýip aýdylmaýar. Esasan haýwan jandarlara aýdylýar. Aýal maşgala ilimiz aýdanda "göwreli bolupdyr, hamyla bolupdyr, toýly bolupdyr, bugün-ertir ýaly" sypaýy sözler bilen aňladypdyr. Mollanepes şahyr bizi dünýä inderen enelerimize "bogaz" diýip yüzlenendir öýdemok. Haýsy bir ynsan özünü enesiniň göwresinde wagtyny "enesiniň bogaz wagty" diýip atlandyryp biler ?! Ynsan duýgusy bar bolan adam öz enesine gödek, kemsidiji söz aýtmaz.

Diýmek, Mollanepesiň : "Dogmaz togsan dört ýylда, bogaz bolsa är-ärden" diýen setirlerinde nähili many bar? Ynsan göwni näzik bolýar "Ýkyylan göwün seýik tutmaz" diýilişi ýaly är ýigidiň göwni galsa (göwni ýykylsa) seýik tutmaz. Är-äriň şol göwne degilen gününden 94 ýyl geçsede (bütin ömri geçsede), ol göwün öñküligini tutmaz, kineli galar (dogmaz başdaky ýaly göwun). Ine, bu ýerde : " Dogmaz togsan dört ýylда, bogaz bolsa är-ärden " diýlende ärden-är (erkek biri-birinden bogaz bolup çaga dogmak manyda däl) bogaz bolmaz. Bu ýerde är-äriň göwne degilen gününden 94 ýyl geçsede, ilki başdaky ýaly kinesiz göwün dogmaz diýen manyda berilen. "Tyg ýarası biter, dil ýarası bitmez".

NER GEZGIN

Köňlüm, saňa nesihat, gezseň serbeser gezgin,
Tany dosty-duşmanyň, öýne bahabar gezgin,
Ganym bilen garjaşaň, daýym muşty-per gezgin,
Gezseň dünýä ýüzünde, dowam täze-ter gezgin,
Kyrk ýyl maýa gezinçäň, bütin bir ýyl ner gezgin.

Iki adam uruşsa, öter ýaly ýol berme,
Birisine gep berip, ol birine al berme,

Owwal adamdan gaçma, gaçsaň asla el berme,
"Jan aga, özüň bil" diýp, her näkese ýalbarma,
Kyrk ýyl maýa gezinçäň, bütin bir ýyl ner gezgin.

Nepes, hiç bir kem durma deňi-duş-u, dost-ýardan,
Pul tapmasaň gösterme näkes bilen süýthordan,
Her diläňde gam basar, köňlüň dolar gubardan,
Dogmaz togsan dört ýylda, bogaz bolsa är-ärden,
Kyrk ýyl maýa gezinçäň, bütin bir ýyl ner gezgin.

Mollanepes. Goşgular